

രാമചരിതം: എഴുപത്തൊമ്പതാം പാലം
വ്യാഖ്യാ: ശില്പ എൻ പി

രാമചരിതം: എഴുപത്തൊമ്പതാം പടലം
വ്യാഖ്യാതാവ്: ശില്പ എൻ പി
(മലയാളം: കവിത)

Editorial content © 2023, Shilpa N P

The electronic versions have been created by making use of the production infrastructure of [River Valley Technologies](#).

The electronic versions were generated from sources marked up in [L^AT_EX](#) in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using [X_YL^AT_EX](#) from [T_EXLive](#) 2020 and the cloud framework, [Ithal \(ഇതൽ\)](#). The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by [Rachana Institute of Typography](#). The font used for Latin script was [Linux Libertine](#) developed by Philipp H. Poll.

The electronic versions are released under the provisions of [Creative Commons Attribution ShareAlike](#) license for free download and usage.

[Vibhishana in the camp of Rama](#), a painting by Anonymous. The image is taken from [Wikimedia Commons](#) and is gratefully acknowledged.

[Sayahna Foundation](#)

JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014
URL: www.sayahna.org

രാമചരിതം:
എഴുപത്തൊമ്പതാം പാലം

സംഗ്രഹം

രാമന്റെ മികവും രാവണൻ അനാവശ്യമായി യുദ്ധത്തിനിറങ്ങി എന്ന വസ്തുതയും സൂചിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ലങ്കയിലെ സ്ത്രീകൾ വിലപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. കോപാകലനായ രാവണൻ രാമനെയും വാനരകുലത്തെയും നശിപ്പിക്കുമെന്നറച്ച് യുദ്ധത്തിനു തയ്യാറായി.

പാട്ട് 1

കരനെയും പടൈയെയും
പൊരുതുമായും മികെച-
ങ്കനകമാനിയൈയുമെളുവു
മൈതിലിയെ വേ-
റിരുൻറെങ്കുതിരിന്ത പോതു
ടവിതന്നടവിൽ വ-
ഞ്ഞതിരിട്ടും വളർകവന്ത
നടലും പിളത്തുപോയ്
അരികൾ മനരിലെരു
ത്തനെ മുടിത്തു പിന്നവ-
ന്തതികമമ്പിനൊട്ടു തോ
തരനു നാട്ടുമരുൾ ചെ-
യ്ക്കുചനാഴി ചിറൈയിട്ടു
വഴിയേ പടൈകട-
ന്തമയുമാരതറിയാതുലക
ങ്കളിലെല്ലാം.

ഖരനെയും പടയെയും യുദ്ധത്തിൽ പരാജയപ്പെട്ടുത്തിയവനാണ് രാമൻ. ചതിക്കാനായി പൊന്മാനിന്റെ വേഷത്തിലെത്തിയ മാതീചനെ അവെത്തു വീഴ്ത്തി. സീതയെ കാണാതെ തിരഞ്ഞുനടന്ന സമയത്ത് കാട്ടിനുള്ളിൽവെച്ച് തന്നെ നേരിടാനായി വന്ന കബന്ധന്റെ ശരീരം പിളർന്നു. വാനര രാജാക്കന്മാരിലൊരാളായ ബാലിയെ വധിക്കുകയും ബാലീസഹോദരനായ സുഗ്രീവനു നാട്ടു നല്കുകയും ചെയ്ത രാമൻ ചിറകെട്ടിയുണ്ടാക്കി സമുദ്രത്തെ മുറിച്ചുകടന്നു് ഉലകത്തിലാരാണറിയാത്തതു്?

കുറിപ്പ്

കടന്നമ — കടന്നു്
അടവി — കാടു്

പാട്ട് 2

ഉലകമേഴിലും നല്ലൻ പെരിയതെൻറവിടമാ-
രൊരുവരെങ്കുമറിയാതവരിരാവണനൊഴി-
ഞ്ഞാലികിളർത്തവയിരാകവനുടേ തൊഴിലെല്ലാ
മുണർവും നെയ്തെയുമവനു നികരേവനുള്ളതോ
നലമിണങ്കിന പുരത്തരനരക്കര വെൽവാൻ
നരപതിക്കുമകനാകിയുളനായിനവനോ
മലൈമടന്തൈവരനായിവന്നനന്തണൈമേൽ
മരുവുമാഴിവണ്ണനോ മറലിയായ് മുടിയുമോ.

എല്ലാ കാര്യത്തിലും നന്മയേറിയവനാണ് രാമനെന്ന് കാര്യം ഈ ലോകത്തിൽ രാവണനല്ലാതെ ആർക്കാണറിയാത്തതു്? രാമൻ ചെയ്ത പ്രവൃത്തി കളെല്ലാം ഉണർവും നന്മയുള്ളതുമാണ്. രാമനതുല്യം മറ്റാരാണുള്ളതു്? രാക്ഷസനെ ജയിക്കാനായി നന്മയുള്ളവനായ ഭഗവാൻ ദശരഥരാജാവിന്റെ മകനായി ജനിച്ചതാണോ? പാർവ്വതീവരനായ ശ്രീപരമേശ്വരനാണോ? അനന്തനാകുന്ന മെത്തമേൽ ശയിക്കുന്ന ആഴിവാർണ്ണനായ മഹാവിഷ്ണുവാണോ? അതോ രാക്ഷസ നിഗ്രഹത്തിനായി ജനിച്ച കാലനായിരിക്കുമോ?

കുറിപ്പ്

അണൈ — മെത്ത
മറലി — കാലൻ
മരുവുന്ന — പാർക്കുന്ന, വസിക്കുന്ന

പാട്ട് 3

മുടിയുമാറു ചമൈയിൻറിതിന്നിചാചരകുല-
മുഴുവൻ മൈതിലിയെ മന്നനു കൊടാതൊഴികിലെ-
ൻറിടയിട കനും വിപിഴണനിരന്തതു പഴി-
ഞ്ഞളിയ മാന്ദിടനെനക്കെതിരില്ലെന്റു വിനവി-
ക്കൊടിയ നായകരും മൈന്തരൊടു തോതരരെയും
കറെവറപ്പുകയരാലറുതികണ്ടുന്നയ്യോ
കടിപ്പമേ തെയമുകുനിയൈവുതനറുതിയും
കുറികിനോരു വഴികണ്ടികൽ പുനൈത്തുതിവനേ.

സീതയെ രാമനു കൊടുത്തില്ലെങ്കിൽ രാക്ഷസകുലം മുഴുവൻ നശിച്ചുതീരുമെന്നു വിഭീഷണൻ ഇടയ്ക്കിടെ ഓർമ്മിപ്പിച്ചിരുന്നു. വിഭീഷണന്റെ അഭ്യർത്ഥനയെ നിരീക്ഷിക്കു രാവണൻ, ‘ചെറിയമനുഷ്യൻ എന്തിക്കെതിരില്ല’ എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് നായകർക്കും മക്കൾക്കും സഹോദരന്മാർക്കും ശത്രുക്കളാൽ വന്നുചേർന്ന അവസാനം കണ്ടിരിക്കുന്നു. അയ്യോ! രാവണന്റെ വിചാരം നേരായതല്ല. സ്വന്തം മരണം എളുപ്പമാക്കാനാണോ രാമനോടെ തിർത്തിരിക്കുന്നതു്?

കുറിപ്പ്

എളിയമാന്ദിൻ — എളിയമനുഷ്യൻ
വിനവി — പറഞ്ഞു്
പക്കൈയർ — ശത്രുക്കൾ
അറുതി — അവസാനം
അടൽപുനൈത്തു് — യുദ്ധം ചെയ്യു

പാട്ട് 4

ഇവനു നൽകിനൻ വരങ്കൾ മുനിരന്തവയെല്ലാ-
മികലിലേതലരെ നല്ലവരെ വെല്ലുംവഴിയും
തവമിയറ്റിനതു കണ്ടകിലലോകചെന്നകൻ
തളൈപിരിന്തെഴുതെയാവിനൊടുമവുളവിലോ
വിവനിരന്തുതില്ല മാന്ദിടങ്കളാൽ പയമെന-
ക്കിയലൊല്ലായെൻറുമതിപ്പൊഴുതതിൻ പലമല്ലോ
യിവിടയിക്കൊടിയരക്കരുമിലക്കെയുമഴി-
ന്തിവർകളാലഴിവു വൻറിതുമിലക്കൈമന്നനേ.

അഖിലലോകജനകനായ ബ്രഹ്മാവ് തപസ്സനുഷ്ഠിച്ചിരുന്ന രാവണന്റെ ആവശ്യങ്ങളെല്ലാം വരങ്ങളായി നല്കി. യുദ്ധത്തിൽ ശക്തരായ ശത്രുക്കളെ ജയിക്കാനുള്ള തന്ത്രം എതിർപ്പില്ലാതെയും ദയയോടുകൂടിയും കൊടുത്തു. എന്നാൽ വരം വാങ്ങിയ സമയത്ത് മനുഷ്യരാൽ തനിക്ക് നാശമുണ്ടാകരുതെന്ന് രാവണൻ അപേക്ഷിച്ചിരുന്നില്ല. അതിന്റെ ഫലം തന്നെയാണ് ലങ്കയും ലങ്കാധിപനായ രാവണനും ഇന്നനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു്.

കുറിപ്പ്

ഏതലർ — ശത്രുക്കൾ
വല്ലവർ — ശക്തർ
തവമിയറ്റിനതു് — തപസ്സുചെയ്തു്
അഖിലലോക ചെന്നകൻ — ബ്രഹ്മാവ്
അഴിവു് — നാശം

പാട്ട് 5

മന്നർ കോനൊട്ടു പക്കൈന്തപിൻമിക്കെന്തെഴുമതോ
മതിയില്ലാ വിതവൈമാർ മുറൈലങ്കയിലെങ്കും
കനകമാടങ്കളും മാളികൈയും വെന്തനയെല്ലാം
കഴിന്തനാളിവിടമിതഴിത്തുമെൻറുമറിയോം
മുനിവർചാപമിതു വന്തിതിന്നിചാചരക്കട
മുടിവു കേവലം നമുക്കുമില്ലൊരുത്തരും നമ്മോ-
ടിനിയെല്ലാ മുറൈയെയ്മോരുലകിലെൻറുമൊരുനാ-
ളികലിൽ വൈന്തറുതിവന്തിതു നിചാചരകുലം.

രാമവിരോധവും മുനിശാപവുമാണ് നാശത്തിന് കാരണമെന്ന് പറയുന്നു. സമർത്ഥനായ രാജാവായ രാമനോടു വിരോധമുണ്ടായതിനുശേഷം സ്വപ്നങ്ങൾ നഷ്ടപ്പെട്ടു വിധവമാരുടെ വിലാപമാണ് ലങ്കയിലെങ്ങും കേട്ടുതുടങ്ങിയതു്. സ്വർണ്ണമാളികകളും വലിയ കൊട്ടാരങ്ങളും വെന്തുവെണ്ണീറായി. നാശത്തിന്റെ ഭൂത-ഭാവി കണക്കെടുപ്പുകൾക്ക് ഇവിടെ അർത്ഥമില്ല. മുനിമാരുടെ ശാപംകൊണ്ടാണ് രാക്ഷസകുലത്തിന്റെ നാശം സംഭവിച്ചുതുടങ്ങിയതു്. നമുക്ക് ആരുമില്ല. നമ്മുടെ ജീവിതം ചിതറിയിരിക്കുന്നു. ഇനി ഈ ലോകത്തിൽ ക്രമമായൊരു ജീവിതം ഒരുനാളിലും നമുക്കുണ്ടാവുകയില്ല. യുദ്ധത്തിൽ രാക്ഷസകുലം വേരറ്റുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

കുറിപ്പ്

വെന്തന — വെന്തു

പാട്ട് 6

കുലമറിൻറതെൻറു മക്കെയരിലങ്കനകരിൽ-
ക്കുലൈന്തെഴിൻറളവിരാവണനു വെൺചിനംവളർ-
ത്തുലകമൊമ്പതുമൊരഞ്ചുമുലൈയും തരമെരി-
ഞ്ഞാളികൊൾ ചെങ്കുന്തൽ വിളെത്തു
നയനങ്കളെല്ലാം
ഒലിവിളുകുയുരൈചെയ്തുന്നണൈത്തുള്ളവരോ-
ടുരൈകൊൾ വേന്തൈയുമൊന്തരമെന്നൊട്ടു
പക്കെയായ്
നലമിണങ്കുമരിവീരരെയുമിപ്പോതു യാൻ
നമൻപുരത്തിനു നടത്തുമിതെന്ചുമെത്തുതേ.

രാക്ഷസികൾ നിലവിളിച്ചിരിക്കവെ രാവണൻ യുദ്ധത്തിനു പുറപ്പെടുന്നു. കുലമവസാനിച്ചെന്നു പറഞ്ഞു ലങ്കയിലെ സ്ത്രീകൾ കരഞ്ഞുനിലവിളിക്കുകയും തളുരുകയും ചെയ്തു. പതിനാലുലോകവും എറിഞ്ഞില്ലാതായിപ്പോകുന്ന തീക്കുട്ട ജ്വലിക്കുന്ന കണ്ണുകളുമായി വലിയ കോപത്തോടെ രാവണൻ ചുറ്റുമുള്ളവരോടായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: “കീർത്തിയോടെ നടക്കുന്ന രാജാവിനെയും എന്നോടു് പകയുമായി നില്ക്കുന്ന വാനരവീരന്മാരെയും വൈകാതെ യമപുരത്തേക്ക് അയക്കുന്നുണ്ടു്.”

കുറിപ്പ്

വെൺചിനം — വൻകോപം

പാട്ട് 7

ചമൈത്തുതേർവരികെനക്കു ചിലലെയും ചരങ്കളും
തെയരതൻതനയനെത്തലൈപ്പട്ടും വണ്ണം വിരൈ-
ത്തുമടന്തൈ മണവാളനരചൻ തനയനാ-
യുലകിൽ വന്തവതരിത്തുതവനെങ്കിലതുകോ-
ളുചർകോൻ മനുചനായിതവനെങ്കിലുമത-
ല്ലവനിപാലന്തകനായ് നമൻവരിൻറുതെന്നിലും
തിമിരമെത്തരമറുപ്പിതു വെയ്യാനതു തരം
തെളികടൈന്ത കണൈയാൽ
മുടിവരൊന്നലരെല്ലാം.

രാമനെ എതിർക്കാൻ ശേഷിയുള്ള തേരും വീടും അമ്പും വേഗം ഒരുങ്ങിവരുട്ടു. ശിവൻ രാജകുമാരനായി ലോകത്തിലവതരിച്ചാലും ദേവേന്ദ്രൻ മനുഷ്യനായി വന്നാലും യമൻ ഭൂമിപുത്രനായി എത്തിയാലും എനിക്കു ഭയമില്ല. സൂര്യൻ എപ്രകാരമാണോ ഇരുട്ടിനെയറുക്കുന്നതു്, അതുപോലെ മിനുസം വരുത്തിയ മുർച്ഛയുള്ള അമ്പിനാൽ ശത്രുക്കളെല്ലാം ഇല്ലാതാകും.

കുറിപ്പ്

തലൈപട്ടുക — എതിരിക്കുക
നമൻ — യമൻ
വെയ്യാൻ — സൂര്യൻ
ഒന്നലർ — ശത്രുക്കൾ

പാട്ട് 8

മുടിയുമിക്കൊടിയ വാനരരും മാന്ദിടങ്കളും
മുഴുവനെൻ കണൈകളാലെന്തരതക്കൻ മൊഴിന്തേ
പടൈനടത്തുവുതെന്തപ്പിന്ന വിരൂപനയനൻ
പലരൊടേകിനൻ മകോതരനും മന്നനുരെയൊ-
ലിടമുലാവിന വിലാവനു മിമുവരുമുറ-
ത്തികൽ മുതിർത്തളുവുതേർ
മിചെയിലക്കൈമന്നവൻ
വടിവിലേറിന നിമുവരൊട്ടുമപ്പൊഴുതവൻ-
പടൈയുടേ പെന്തമെയേതു മളവിവിൻറിവനുതേ.

‘ഈ വാനരപ്പടയും മനുഷ്യരും മുഴുവൻ എന്റെ അമ്പുകളാൽ മുടിയും’ എന്നു പലരോടും പറഞ്ഞു. യുദ്ധം തുടങ്ങിയപ്പോൾ മഹോദരനും മഹാപാർശ്വരമൊപ്പം ലങ്കാധിപതിയായ രാവണൻ തേരിൽ കയറി. അതോടുകൂടി ലങ്കാസൈന്യത്തിനു കൈവന്ന ഗാംഭീര്യം അളവറ്റതായിരുന്നു.

കുറിപ്പ്

ഏകിനൻ — പറഞ്ഞു
ഇടമുലാവിനവിലാവൻ — മഹാപാർശ്വൻ

പാട്ട് 9

അളവില്ലാതെ പടൈച്ചഴവൻറു
തേർമിചൈയെഴു-
ന്തണിയിലങ്കൈമന്നനും
പിന്നവിലാവു വലിയോ-
നൊളികൊൾ ചെഞ്ചിലൈയു
മേന്തിയമ്മകോതരനും മ-
റ്റുണർവുപെറ്റെറ്റും വിരൂപമിഴിയോനും
വഴിയേ
കളിറ്റും വാരണങ്കളും
കുതിരപ്പുന്തികളുമൊൺ
കഴുത തേർമിചൈയെല്ലാ
മെഴുന്തങ്കായുതങ്കളോ-
ടിതമുറ്റവനിമുകനടന്താർ
നടന്തപോ-
തികൽചെയും പരിച്ചു
കൂറിനനിലങ്കൈ മന്നവൻ.

അളവില്ലാത്ത പടയുമായി രാവണനും മഹാപാർശ്വനും വലിയ വില്ലോടുകൂടി മഹോദരനും ഉണർവോടെ വിരൂപാക്ഷനും തേരിൽ കയറി. ഒട്ടകങ്ങൾ, കൊമ്പനാനകൾ, കുതിരക്കൂട്ടങ്ങൾ, ഓഗിയുള്ള കഴുതകൾ, തേർ എന്നിവയ്ക്കെല്ലാം മുകളിലായി ആയുധങ്ങളുമായി ഭൂമി നടുങ്ങുമാറ് പട നീങ്ങിത്തുടങ്ങി. അപ്പോൾ രാവണൻ യുദ്ധം ചെയ്യേണ്ട രീതികളെക്കുറിച്ച് പറഞ്ഞു.

കുറിപ്പ്

വിലാവുവലിയോൻ — മഹാപാർശ്വൻ
വിരൂപമിഴിയോൻ — വിരൂപാക്ഷൻ
കളിർ — കൊമ്പനാന

പാട്ട് 10

മന്നവന്മാരുടൽ പിളന്തികലിൽ
വെൺപകഴിയാൽ
മതിമറപ്പൊടെതിരിട്ടു
കവിവീരരെയെല്ലാം
പന്തൻ നീലനളന്തൈന്തൻ
വിവിതൻ കമുതനും
പവനന്തന നയന്തനയ
നങ്കുതനെയും
കുനമുലാവു കവിവേന്തനെയും
മറ്റുമിങ്ങന
കുരവെലം പെരിയ
വാനരകുലങ്കൾ മുടിവാൻ
ചിനമെന്മാനതകകുരുത്തിനിൽ
വളർത്തുതതികും
തെളുതെളക്കളെളുരുതൻറിവിടെയാൻ
ചമൈത്തുതേ.

യുദ്ധത്തിൽ വലിയ അമ്പുകളാൽ രാജാക്കന്മാരുടെ ശരീരം പിളർന്നു. നിലനോക്കാതെ തന്നോടു് എതിരിട്ട വാനരവീരന്മാരെ ഇല്ലാതാക്കുന്നതോടൊപ്പം പന്നസൻ, നീലൻ, നളൻ, മൈന്ദൻ, വിവിദൻ, കമുദൻ, ഹനുമാൻ, ജാംബവാൻ, അംഗദൻ, വാനരരാജാവായ സുഗ്രീവൻ തുടങ്ങി രാമന്റെ ശക്തിയായ വാനരപ്പടമുഴുവൻ ഇല്ലാതാകണം എന്നാണ് എന്റെ മനസ്സ് കോപത്തോടെ ആഗ്രഹിക്കുന്നതു്. ഇതാ, അവരെയെല്ലാം പൂർണമായും നശിപ്പിക്കുന്നതിനായി ഞാൻ ഒരുങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

കുറിപ്പ്

പകഴി — അമ്പ്
അയൻതനയൻ — അജപുത്രനായ ജാംബവാൻ
കളെളവതു് — നശിപ്പിക്കണം

പാട്ട് 11

ഇവിടെയെൻകണൈകൾ തച്ചുതിരും
വമ്പിണങ്കൾകൊ-
ണ്ടിടകലരിതു പലപേക്കണവുമാക്കമിയലും
ചിവങ്കളും പരുന്റും നായു മെഴുപാറു കഴുകും
ചിരം നുകർത്തു തെളിവോടു വിളയാട്ടും വണ്ണമേ
കവികുലങ്കളെയും മന്നരെയുമെൻ ചരങ്കളാൽ
കനമരിത്തുക്കളെന്തേ തനയന്മാരനുചന്മാർ
പവുതരാതിയും മുടിയൊഴുകും നീണ്ടുമിഴികളാൽ
പക്കൈയർ തന്തതിയറ്റംവണ്ണമടങ്കും മുറൈയേ.

നാനാവിധത്തിൽ ചിതറിയ ഈ യുദ്ധക്കളത്തിൽ എന്റെ അമ്പുകളാൽ വീഴ്ചിയ ചോര കുറുക്കന്മാരും പരുത്തും നായും വളരെനേരം നുകർന്നു. വാനര കുലത്തെയും രാജാക്കന്മാരെയും ശരങ്ങൾകൊണ്ട് അരിഞ്ഞുവീഴ്ചിയിരിക്കുന്നു. പുത്രന്മാർ, അനുജന്മാർ, മരുമക്കൾ എന്നിവരെല്ലാം മരിച്ചുവീണതു കണ്ട് കണ്ണീരൊഴുക്കുന്ന സ്ത്രീകളെ കാണാം. എന്റെ പക ശത്രുസമൂഹം നശിക്കുന്നതോടെ പൂർണമായും ഇല്ലാതാകും.

കുറിപ്പ്

ഇതിരും — രക്തം
പേക്കണം — പേക്കൂട്ടം

ശില്പ എൻ പി

കാസർഗോഡ് ഗവ. കോളേജ് മല
യാളവിഭാഗത്തിൽ താല്ക്കാലിക
അധ്യാപിക.

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിറ്റിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറങ്ങുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ്പ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ് ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിറ്റുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം - കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ - എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: editors@sayahna.org.
- പ്രതികരണങ്ങൾ editors@sayahna.org എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്ക് അയയ്ക്കുകയോ, ഈ **വെബ് പേജിൽ** കമന്റുകളായി ചേർക്കുകയോ ചെയ്യുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.